

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 8/09-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. januára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť J. M., trvale bytom Ž., prechodne bytom S., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Žilina sp. zn. 3 T 96/2004 z 27. októbra 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. decembra 2008 doručená sťažnosť J. M., trvale bytom Ž., prechodne bytom S. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 T 96/2004 z 27. októbra 2008.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že 12. júla 2004 podala naňho Okresná prokuratúra Žilina (ďalej len „okresná prokuratúra“) obžalobu za trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a) Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) a za trestný čin znásilnenia podľa § 241 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona. Sťažovateľ zároveň uviedol, že rozsudkom okresného súdu z 30. augusta 2005 bol uznaný za vinného z trestného činu násilia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi podľa § 197a ods. 1 a 2 Trestného zákona a z trestného činu znásilnenia podľa § 241 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona. Na základe uznesenia Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 To 283/05 zo 14. novembra 2005 bol však tento prvostupňový rozsudok zrušený a vec bola vrátená súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Sťažovateľ zároveň poukázal aj na to, že uznesením okresného súdu sp. zn. 3 T 96/2004 z 19. októbra 2007 sa predseda senátu v označenej veci vylúčil z vykonávania úkonov trestného konania, na základe čoho bola táto vec pridelená inému predsedovi senátu.

Podaním z 15. októbra 2008 sťažovateľ žiadal okresný súd o spojenie svojich trestných vecí vedených na tamojšom súde pod sp. zn. 3 T 96/2004 a sp. zn. 5 T 143/2005 na spoločné konanie odvolávajúc sa na § 20 ods. 1 a § 23 ods. 3 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný poriadok“). Okresný súd však uznesením sp. zn. 3 T 96/2004 z 27. októbra 2008 tento návrh sťažovateľa zamietol.

Podľa názoru sťažovateľa označeným uznesením okresného súdu došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Porušenie týchto práv videl v tom, že okresný súd nereagoval na všetky jeho argumenty, ktoré mu boli predstreté v návrhu na spojenie vecí, a zároveň v tom, že okresný súd svoje právne závery dostatočne neodôvodnil.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že uznesením okresného súdu sp. zn. 3 T 96/2004 z 27. októbra 2008 boli porušené jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 2 a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, namietané uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk, ako aj trovy

právneho zastúpenia. Okrem toho sťažovateľ žiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom odvolávajúc sa na nepriaznivú životnú situáciu.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 77/05, III. ÚS 198/07).

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa § 20 ods. 1 Trestného poriadku o všetkých trestných činoch toho istého obvineného a proti všetkým obvineným, ktorých trestné činy spolu súvisia, vykonáva sa spoločné konanie.

Podľa § 23 ods. 3 Trestného poriadku ak sú tu podmienky spoločného konania, môže súd spojiť na spoločné prejednanie a rozhodnutie veci, v ktorých boli podané samostatné obžaloby.

Základné právo na súdnu ochranu zohráva v demokratickej spoločnosti natoľko závažnú úlohu, že pri rozhodovaní o podmienkach jeho uplatnenia neprichádza zo strany súdov do úvahy zužujúci výklad a ani také interpretačné postupy pri výklade procesných predpisov, ktorých následkom by mohlo byť jeho neodôvodnené, prípadne svojvoľné obmedzenie alebo odňatie. Konanie a rozhodovanie všeobecných súdov sa uskutočňuje v predpísanom ústavnom a zákonnom rámci, rešpektovanie ktorého vylučuje svojvôľu v ich postupe, pričom vylúčenie svojvôle sa zabezpečuje viacerými prostriedkami vrátane ich povinnosti svoje rozhodnutia odôvodniť. Odôvodnenie rozhodnutí dovoľuje účastníkom konania posúdiť, ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné procesné predpisy a akými úvahami sa riadil pri svojom rozhodovaní o veci samej. Odôvodnenie rozhodnutí súdov tvorí v tomto smere súčasť spravodlivého súdneho procesu a zodpovedá základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (i právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). Požiadavka jasného a jednoznačného odôvodnenia súdnych rozhodnutí bez ohľadu na to, či ide o meritórne rozhodnutia alebo o rozhodnutia procesnej povahy, vystupuje do popredia v prípadoch, keď sa nimi rozhoduje o uplatnení alebo ochrane základných práv a slobôd upravených buď v ústave, alebo v medzinárodnej zmluve o ľudských právach (III. ÚS 28/07, III. ÚS 414/08).

S prihliadnutím na svoju doterajšiu rozhodovaciu činnosť (napr. III. ÚS 277/07, II. ÚS 131/08) ústavný súd zastáva názor, že pokiaľ ide o vzťah medzi základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základným právom na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, tento treba vnímať z hľadiska špeciality. Základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy totiž v sebe zahŕňa aj hmotné a procesné atribúty základného práva na súdnu ochranu, a to konkrétne v prípadoch pozbavenia osobnej slobody jednotlivca.

Keďže v tejto veci sťažovateľ namietal uznesenie okresného súdu, ktorým bol jeho návrh na spojenie vecí na spoločné konanie zamietnutý, a ktoré sa v podstate netýkalo jeho statusu spojeného s osobnou slobodou, ústavný súd sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Ústavný súd zastáva názor, že v danom prípade neexistuje žiadna súvislosť

medzi napadnutým uznesením okresného súdu a namietaným porušením základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy.

V inom svetle je ale treba chápať namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd uznesenie okresného súdu, proti ktorému nebola sťažnosť prípustná, podrobil ústavnej kontrole z hľadiska dodržania záruk spravodlivého procesu.

Uznesenie okresného súdu sp. zn. 3 T 96/2004 z 27. októbra 2008 bolo výsledkom rozhodovacej činnosti, ktorú podnietila žiadosť sťažovateľa o spojenie vecí sp. zn. 3 T 96/2004 a sp. zn. 5 T 143/2005 vedených na tamojšom súde na spoločné konanie. V žiadosti sťažovateľ poukázal na to, že keďže vec vedená pod sp. zn. 5 T 143/2005 je v počiatočnom štádiu konania pred súdom a keďže vo veci sp. zn. 3 T 96/2004 treba odznova vykonať dokazovanie z dôvodu vylúčenia predsedu senátu z vykonávania úkonov trestného konania, je dôvod na spojenie týchto vecí, a to vzhľadom na to, že sa týkajú totožného obvineného, vystupujú v nich obdobní svedkovia a podľa jeho názoru ide aj o obdobný charakter páchania trestnej činnosti.

Z odôvodnenia namietaného uznesenia okresného súdu okrem iného vyplýva:

„Dňa 12. 7. 2004 Okresná prokuratúra v Žiline pod č. 2 Pv 65/04 podala obžalobu na obvineného J. M. pre trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a) Tr. zák. č. 140/1961 Zb. účinného do 1. 1. 2006 a pre trestný čin znásilnenia podľa 241 ods. 1, ods. 2 písm. c) Tr. zák. č. 140/1961 Zb. účinného do 1. 1. 2006. Dňa 30. 8. 2005 bol obžalovaný J. M. rozsudkom uznaný vinným v bode 1. a 3. z trestného činu násillia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi podľa § 197a ods. 1, 2 Tr. zák., a v bode 2. z trestného činu znásillenia podľa § 241 ods. 1, ods. 2 písm. c) Tr. zák., za čo bol odsúdený podľa § 241 ods. 2 Tr. zák. v spojení s § 35 ods. 1, 2 Tr. zák. na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 10,5 roka so zaradením pre výkon tohto trestu do I. nápravnovýchovnej skupiny. Krajský súd v Žiline uznesením sp. zn. 1 To 283/05 zo dňa 14. 11. 2005 zrušil rozsudok OS Žilina zo dňa 30. 8. 2005 a vec vrátil súdu prvého stupňa aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Uznesením Okresného súdu Žilina 3T/96/2004 zo dňa 19. 10. 2007 sa predseda senátu JUDr. B. L. podľa § 31 ods. 3 Tr. por. vylúčil z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci obžalovaného J. M. Opatrením predsedu Okresného súdu Žilina zo dňa 9. 11. 2007 č. 1SprR 458/07 bola trestná vec 3T/96/2004 pridelená podľa Rozvrhu práce prostredníctvom generátora predsedníčke senátu JUDr. E. B.

Dňa 17. 10. 2008 bola Okresnému súdu Žilina doručená žiadosť obžalovaného J. M. o spojenie vecí 3T 96/2004 a 5T 143/2005 na spoločné konanie v záujme rýchlosti, efektívnosti, účinnosti a hospodárnosti konania s poukazom na ust. § 20 ods. 1 Tr. por. a § 23 ods. 3 Tr. por.

Na obžalovaného J. M. boli podané dve obžaloby, každá je vedená na Okresnom súde Žilina pod samostatnou spisovou značkou. V trestnej veci vedenej pod sp. zn. 3T/96/2004 bol obžalovaný vo väzbe, vo veci už bolo vykonané dokazovanie a vyhlásený odsudzujúci rozsudok, s tým, že vec bola odvolacím súdom zrušená a vrátená na doplnenie dokazovania. Vo veci vedenej pod sp. zn. 5T/143/2005 bola dňa 25. 8. 2005 podaná obžaloba, vo veci bol nariadený termín hlavného pojednávania na deň 19. 12. 2008. Je možné konštatovať subjektívnu a objektívnu súvislosť trestných činov obžalovaného, na druhej strane je potrebné prihliadať na okolnosti prejednávaneho prípadu (3T/96/2004), dĺžku konania a osobu obžalovaného. S poukazom na účelnosť a rýchlosť trestného konania súd dospel k záveru, že nie sú splnené podmienky na spoločné konanie a preto rozhodol tak ako je to uvedené vo výrokovvej časti tohto uznesenia.“

Podľa zistení ústavného súdu sťažovateľ namietal dve roviny porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu z 27. októbra 2008, teda skutočnosť, že uznesenie nebolo dostatočne odôvodnené a tiež, že okresný súd sa nevysporiadal so všetkými jeho argumentmi.

Vychádzajúc z námietok sťažovateľa, ako aj z obsahu napadnutého rozhodnutia ústavný súd konštatuje, že z hľadiska dodržania záruk spravodlivého procesu treba uznesenie okresného súdu považovať za ústavne akceptovateľné. Okresný súd v ňom totiž jasne prezentoval dôvody na zamietnutie návrhu sťažovateľa, keď pri vyslovení svojho

právneho názoru sa odvolal na okolnosti prejednávaneho prípadu vedeného pod sp. zn. 3 T 96/2004, dĺžku konania a osobu sťažovateľa. Zároveň zvažil, že z hľadiska rýchlosti a účelnosti trestného konania nie je vhodné spojiť dané veci na spoločné konanie. Ústavný súd o vyslovenom názore okresného súdu nemá žiadne pochybnosti. V danom prípade totiž išlo o spojenie dvoch trestných vecí sťažovateľa (obvineného) po podaní obžaloby. Ustanovenie § 23 ods. 3 Trestného poriadku pritom jasne ustanovuje, že je na úvahe a posúdení súdu, či takéto trestné veci totožného obvineného, v ktorých boli podané samostatné obžaloby, spojí na spoločné konanie. V takýchto prípadoch je dôležité, aby všeobecný súd zvažil všetky okolnosti pre a proti spojeniu vecí na spoločné konanie a aby svoj právny názor dostatočne obhájil. Ústavný súd sa v týchto súvislostiach domnieva, že okresný súd túto pozíciu zastal, a preto jeho uznesenie treba považovať za výsledok rozhodovacej činnosti, ktorý je zlučiteľný s obsahom záruk zakotvených v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Okrem toho ústavný súd zastáva názor, že okresný súd v odôvodnení uznesenia reagoval na relevantné argumenty sťažovateľa, na ktoré bolo treba prihliadnúť pri takomto procesnom postupe.

Ústavný súd uvádza, že nemá pozíciu opravnej inštancie voči rozhodnutiam všeobecných súdov a ani nenapráva ich skutkové alebo právne výstupy, ak sa zakladajú na konkrétnych faktoch a sú aj dostatočne odôvodnené, o to viac, ak v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov sa má verdikt súdu zakladať na voľnej úvahe (obdobne napr. III. ÚS 238/08). Tak tomu bolo aj v prípade sťažovateľa, keď okresný súd pri splnení podmienok spoločného konania mohol v súlade s § 23 ods. 3 Trestného poriadku spojiť trestné veci sťažovateľa, v ktorých boli podané samostatné obžaloby, na spoločné konanie. A aj keď okresný súd nevyhovel požiadavkám sťažovateľa, hoci svoje rozhodnutie dostatočne odôvodnil, ešte neznamená, že tým porušil jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť aj v tejto časti odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa v nej nastolenými, ako aj jeho žiadosťou o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. januára 2009